

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Da bomo uživali sadove kongresa

Lepi kongresni dnevi so končani. Gostje so se razšli in ostali smo zopet sami. Svoje duhovne sile bomo vnaprej črpali iz lepih misli, ki so bile izgovorjene na študijskih zborovanjih iz ust najrazličnejših zastopnikov narodov. Osrednja misel vseh teh važnih zborovanj je bil Kristus — nositelj ljubezni in pravice.

Pravica in ljubezen prav povsod, pa ne samo na jeziku, ampak tudi v dejanju, to je klic sedanjega časa. Zato je dandanes silno važno, kdo je nosilec pravice, resnice in ljubezni, kdo je kovač bodoče usode človeškega reda. Prav zaradi tega važnega vprašanja je bilo letos zelo posrečeno sklicanje kongresa Kristusa Kralja, da si v času silne duhovne razklanosti, v času medsebojnih preprirov, v času trenj duhovnega, gospodarskega, socialnega in kulturnega značaja preko dnevnih dogodkov postavimo najvažnejše vprašanje današnjega časa, kje je rešitev človeškega reda. Vsakdo čuti v sebi neko prepričanje, da tako kot danes je, ne more več dolgo naprej. Današnja smer vsega človekovega udejstvovanja pelje gotovo v pogubo in če ne pride kaka korenita sprememba v življenju samem, se bo človeštvo samo ugonobilo.

Kongres sam nam je postavil v ospredje osebo Kristusa, kot središče vsega človekovega udejstvovanja. In le v kolikor bomo Njega prav spoznali, v toliko bomo tudi uživali sadove kongresa. Kristus sam pa je popolna resnica in pravica. In če pogledamo na čem trpi današnji človek, bomo videli, da prav na pomanjkanju resnice in pravice, to je na pomanjkanju Kristusovega duha, njegove večne ideje. Od tu mora izhajati vse človekovo udejstvovanje v njegovo srečo in blagostanje.

Za nas delavce je to najvažnejša ugotovitev. Mi vemo, da je Kristus svoje delo pričel z dvanajstimi ribiči, torej z ljudmi, ki so živeli od vsakdanjega dela in zaslužka, mi vemo, da je krščanstvo reševal predvsem le človek, ki si je s trudom služil svoj vsakdanji kruh ali pa se je prostovoljno odrekel dobrinam, in mi smo globoko prepričani, da je danes zopet delovni človek tisti, po katerem bo v človeški rod prišla nova zdrava kri.

Razumemo popolnoma, da se stari rod prizadeva z vsemi silami, da plavajo naprej v starih vodah. Toda organizem človeške družbe ima še toliko zdravja, da sam uničuje v sebi kužno kali in izloča sam vse lastnemu zdravju škodljive snovi. Ideja kongresa Kristusa Kralja postane življenje šele v delavnih plasteh naroda. Tu je življenje, tu je borba za prenos velike ideje iz besed v dejanja. V vrstah delovnega človeka ni Kristus nobena poslovna zadeva, noben izraz hinavščine, ampak prava, resnična, iskrena borba za Njegova načela v človeški družbi. Delovnemu človeku je Kristus neovrgljiv dokaz, da je enakopraven član človeške družbe z istimi pravicami in dolžnostmi kot vsak drugi, da je on prav tako človek, samostojen in neodvisen, vreden vse časti in spoštovanja, in to še pred vsemi drugimi, ker on vse dobrine tega sveta, kolikor jih uživa, pošteno zasluži s svojimi delovnimi rokami in krvavi mi žulji.

Delovni človek pa je danes zgubil pravo smer v svoji borbi za pravico.

Zavarovanje za starost in onemoglost

Občni zbor JSZ je v pogledu zboljšanja zavarovanja za starost in onemoglost zahteval: Minimalna od države zajamčena renta bodi 350 din mesečno; v članstvo se mora šteti vsa doba zaposlitve, ne pa le tista doba, za katero so plačani prispevki; pravice članstva naj bodo ohranjene s pomočjo plačevanja priznane; če nadaljuje član zavarovanje, mu mora teči članstvo v celoti; če neha biti zavarovanec stalno član zavarovanja, se mu morajo od njega plačani prispevki v celoti izplačati; vdovam se mora priznati renta do smrti; višina rente se mora določiti na podlagi dejanskih let; zajamčiti se mora točno plačevanje prispevkov; starostna meja se mora znižati na 60 let. Take so zahteve resolucije. Zakaj tako?

Minimalne rente in višina prispevkov

Namen zavarovanja mora biti primerna preskrba člana, če onemore ali če postane star. Večkrat smo že poudarili, da sedanje zavarovanje tega ne nudi. In sicer iz dveh vzrokov. Prvič. Prispevki za zavarovanje so prenizki. Delavstvo se dobro zaveda, da mora, če hoče, da mu bo zavarovanje koristilo, prispevati. Zaradi tega je pripravljeno na višje prispevke. Saj ve, da prispevajo rudarji od 10 do 14%, nameščenci 12%. Nerazumljivo je, zakaj so tako nizki prispevki. Najbrže koncesija podjetnikom.

Drugič. S sedanjimi 5% prispevki ne bo ustvarjeno zavarovanje, ampak bo ostala le senca zavarovanja, fasada za javnost. Poleg višjih prispevkov bi morala prispevati tudi država. Ustvariti bi morala zadostni fond. Saj pet milijonov dinarjev bi morala določiti v ta namen. Pri sedanjem načinu zavarovanja pa je prevzela država samo to breme, da jamči, da bo dobil zavarovanec, če izpolnjuje pogoje za upokojitve, najmanj 125 din na mesec in da prispevke za člane, ki so bili pozvani na odslužitev kadrovskega roka ali na orožne vaje pod pogojem, da so bili prej zavarovani najmanj 50 tednov. Toda ne plačuje prispevkov v celoti, ampak le delno.

Vštevno članstvo

Krivično je določilo, da se šteje v članstvo le tista doba, za katero so doplačani prispevki. Vsak delavec odnošno delavka izvršuje v polni meri svojo dolžnost glede zavarovanja. Saj

Mnogi lažni preroki so ga zavajali, da se je v borbi za svoje človeške in božje pravice boril bolj proti Kristusu, kot pa proti dejanskemu sovražniku in nasprotniku svoje sreče. In tako so razna gibanja veliko bolj škodovala delavnemu človeku kot mu pa koristila. Naša naloga pa je, da vodimo svojo borbo iz pravega resničnega vira proti dejanskemu nasprotniku človeške sreče in blagostanja. Naš trud in prizadevanje gre za tem, da današnji delovni človek ne vidi v Kristusu nasprotnika svoje sreče, ampak pravega vodnika in učenika. Ko bo delovni človek spoznal to živo resnico in tudi živel po njej, potem bo borba za kruh in dostojanstvo res uspešna in blagoslovljena.

Po tej poti bomo mi po kongresu ho-

mu delodajalec redno odtrguje prispevke. Na to, ali tudi delodajalec odpošilja ta denar zavarovanju, pa nima delavec nobenega vpliva. Če bi zahteval nadzorstvo pri podjetniku, bi ga gotovo zavrnil in ga nahrulil, da je komunist. V tem pogledu naj napravi red država in kaznuje podjetnika, kateri ne bo izvrševal svojih dolžnosti napram zavarovanju.

Varovanje pravic

Dolžnost zavarovanja ustvarja zaposlitev v takem delu, ki je podvrženo zavarovanju. Delavec mora pa večkrat zapustiti delo proti svoji volji. Nesocialno in krivično bi bilo, če bi prišel zaradi tega ob svoje pravice.

Zakon bi moral varovati pridobljene pravice s tem, da to omogoči s plačevanjem priznane. Sedaj zakon tega ne obsega. Določa le:

Ako ni bil delavec zavarovan 200 tednov, mu ostanejo pravice zavarovane še tri leta. Ako ni bil tekom treh let zaposlen, izgubi vse pravice in je z njim tako, kakor da ne bi bil nikoli zavarovan.

Ako je bil pa zavarovan že 200 tednov, ostanejo pravice zavarovane samo eno leto. Po preteku tega leta si član varuje svoje pravice, ako je bil v dveh zaporednih koledarskih letih skupaj 20 tednov ali v treh zaporednih letih skupaj vsaj 40 tednov zavarovan.

Če ni tega pogoja, izgubi tak član vse pravice. Ožive pa, če je bil član v petih letih ponovno zavarovan vsaj 50 tednov.

Pogoji za čuvanje pravic so torej precej neugodni.

Prostovoljno nadaljevanje zavarovanja

Čuvanje pravic omogoča tudi prostovoljno nadaljevanje zavarovanja. Zavarovanje more nadaljevati le tisti član ki je bil pred izstopom iz dela zavarovan že 100 tednov. Prostovoljno nadaljevanje je pa po obstoječih predpisih nesocialno, ker se šteje v članstvo le polovica tako pridobljenih tednov. Zakaj tako, je nerazumljivo. Saj je prostovoljno nadaljujoči član brezposeln in plačuje le težko prispevke.

Stalen izstop iz dela

Po sedanjih določilih ne dobi član nikakih povračil vplačanih prispevkov, ako izstopi za stalno iz dela, ki

dili tudi vnaprej. Od teh načel se ne premaknemo, ker se po svoji notranjosti tudi ne moremo. Le v tem duhu poznamo tudi mi narodno in katoliško skupnost, ki ni v nikakem nasprotju z današnjimi perečimi duhovnimi in socialnim vprašanji. Naša iskrena želja je, da naj kongres približa duhovno vso slovensko katoliško občestvo v čim lepši duhovni, kulturni in socialni napredek slovenskega naroda, ki v ogromni večini obstoja iz delovnih žuljavih rok. Taka katoliška skupnost, ki izhaja iz žive vere v resnico in pravico, naj dvigne današnjega delovnega človeka duhovno, da bo videl v Kristusu svoje to- in onostransko po- višanje v človeka po božji podobi, da mu ne bo življenje ena sama muka, ampak veselje in radost. S. Z.

je podvrženo zavarovanju. Delno izjemo tvori le članica, ki se poroči, ali član, ki je dopolnil 70 leto starosti, pa si ni še pridobil pravice do pokojnine. Taka določila merijo le na to, da se naj bi zavarovanje gospodarsko okrepilo s pomočjo revežev.

Vdovska renta

Vdove imajo pravice do vdovske rente samo tri leta. Zopet nerazumljivo iz socialnega stališča. Saj imajo vsa druga zavarovanje določilo, da ima vdova pravico do dosmrtnne rente, razen če se poroči.

Višina onemoglostne rente

Rente iz naslova pokojninskega zavarovanja se določajo na podlagi vseh pridobljenih let. Delavsko zavarovanje pa vzame za podlago 10 let, pa četudi bi bil kdo zavarovan 20 ali več let. Le zakaj morajo delavci še nadalje plačevati prispevke za pokojninsko zavarovanje, ko so dosegli 10 let zavarovanja. To diši po izkoriščanju.

Starostna meja

Naše zavarovanje določa, da ima pravico do upokojitve brez dokazane onemoglosti tisti član, ki je dosegel 70 leto starosti. Brez dvoma je ta starostna meja previsoka. Mednarodno je določena na 65 let. Za delavce je pa še ta previsoka. Vsaj na 60 let naj bi se znižala.

S to resolucijo nismo našli vseh hib obstoječega zavarovanja. Navedli smo le največje, in sicer take, katerih odprava tvori pogoj, da naj imamo zavarovanje, ki bo vsaj za silo doseglo svoj namen.

Občni zbor Strok. zveze rudarjev

Na podlagi sklepa odborove seje »Strokovne zveze rudarjev JSZ« od 16. julija t. l. se bo vršil redni letni občni zbor zveze v nedeljo 6. avgusta ob 9 dopoldne v uradnih prostorih skupine rudarjev JSZ v Trbovljah.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo odbora o delu zveze.
3. Poročila zastopnikov skupin.
4. Volitev novega občnega zbora.
5. Govor zastopnika centrale.
6. Sklepi in raznoterosti.

V smislu pravil JSZ tvorijo občni zbor delegatje krajevnih skupin, izvoljeni na občnih zbora za centralni občni zbor.

Skupine vabimo, da pošljejo svoje delegate na občni zbor naše zveze rudarjev.

Predsednik.

V nedeljo 6. avgusta ob 9 dopoldne se bo vršila v prostorih JSZ v Ljubljani seja odbora »Strokovne zveze gradbenega in opekarskega delavstva. Vse skupine, katere imajo v tem odboru svoje zastopnike naj skrbijo, da se bodo seje udeležili. Seja bo važna in bo govor o kolektivni pogodbi stavbenega delavstva in položaju opekarskega delavstva. Zato vsi in točno ob 9 dopoldne. Predsednik.

Tržič, 29. julija 1939.

Sladkorno vprašanje v Jugoslaviji postaja čedalje bolj žalostno. A nihče se ne zgame, da bi napravil tu red in poklinal krivice na odgovornost. Ali je tujim sladkornim magnatom res že vse dovoljeno? Ali res ne sme priti prebivalstvo Jugoslavije do ceneneega sladkorja?

Tabor v Gornji Radgoni

Strokovne skupine JSZ ljutomerskega okrožja so se na svojem skupnem sestanku odločile, da prirede v Gornji Radgoni delavski tabor. Na naši severni meji, kjer niso prav rožnate razmere za delavstvo, se isto že dalj časa v obrambo svojih pravic zbira okoli JSZ. Polno je pisanja o lepoti teh krajev, od Slovenskih goric in naše Prekije. Resnica je to, malo pa je znano, koliko je gorja, trpljenja in bede prav v teh krajih. Delovni človek je v teh krajih v očeh, z izjemo nekaterih, vse drugo, samo človek ne. Zaradi tega hočemo javno poudariti svoje pravice in povedati svoje težave. Naš tabor naj bi bil mejnik in vodnik v našem nadaljnjem delovanju. Svojim sotrpinom hočemo pokazati, da je edina rešitev delavstva v stanovski skupnosti. Poudariti pa tudi hočemo, da je naš mesto v JSZ, ker je bila ona prva, ki je v teh krajih pričela dvigati delavsko zavest in smisel za skupnost. Preizkušena v svojem 30-letnem delovanju, je zadnji čas dobivala udarce z namenom, da se jo zruši. Namen pa ni dosegel svojega cilja, ostali smo ji zvesti, zavedajoč se, da je trdna in močna zaradi tega, ker stoji na svobodni volji slovenskega delavstva. To bomo tudi poudarili 20. avgusta na dan tabora, s tem pa tudi dobili novih sil v borbi za doseg naših pravic.

Mednarodna povezanost delavstva pogoj vseobče socialne pravičnosti

Mednarodna zveza krščanskih tovarniških in prometnih delavcev je imela 13. in 14. julija 1939 v Bruslju svoj šesti kongres.

Na tem kongresu so obravnavali poleg notranje organizatoričnih zadev v glavnem dve vprašanji:

1. Pomen mednarodnega delovanja v sedanosti. Referent glavni tajnik krščanske internacionale P. J. Serrarens.

2. Pomen mednarodne organizacije v sedanosti in za prihodnost. Referent Herman Henseler iz Genfa.

Na podlagi teh referatov je prišel kongres do naslednjih zaključkov:

Mednarodna zveza je pri izvajanju svoje naloge navezana na poročila o delovnih in produkcijskih pogojih in o razvoju socialnih razmer v vseh deželah.

Iz teh dobljenih poročil je razvidno, da mora strokovno gibanje posvečati pozornost na okolnost, da hoče kapitalistična reakcija v mnogih deželah zmanjšati vpliv delavstva in poslabšati obstoječo socialno zakonodajo.

Krščansko delavsko strokovno gibanje ne sme biti ravnodušno nasproti izkoriščanju in zatiranju delavstva, in to zlasti po nekaterih deželah. Prav tako se mora zavedati, da borba proti takim pojavom ni dolžnost samo internacionale, ampak tudi strokovnih organizacij v posameznih deželah. Zaradi tega se mora strokovno gibanje brezpogojno poživiti.

Kar se tiče posebej krščanske internacionale, mora kongres ugotoviti, da je bila njena ustanovitev zahteva krščanskih strok. organizacij. V dvajsetih letih sicer ni izvršila vsega, vendar pa mnogo. Zlasti je ukoreninila internacionalni smisel za socialno pravičnost in smisel za pospeševanje socialnega napredka.

V sedanjih težkih razmerah čakajo internacionalno nove, velike naloge. Zaradi tega pozdravlja krščanska internacionala sklep Mednarodnega urada dela, da se mora mednarodno delovanje strokovnih organizacij brezpogojno ohraniti, — tudi v primeru vojne. Kongres je poudaril, da je delavstvo za svetovni mir. Ta mir se pa more ohraniti edino na podlagi socialne pravičnosti. Zaradi tega bo krščanska delavska internacionala bodpirala z vsemi sredstvi mednarodno delavsko delovanje v tem cilju.

Iz centrale

Tajnikom krajevnih skupin JSZ

V zadnjem času ste prejeli iz centrale več važnih okrožnic z naročilom, da čimprej pošljete nekatere podatke in tudi naročila. Ker nam v centrali vsako zavlačevanje z odgovori zelo ovira delo in tega je že tako več kot preveč, prosimo, da v interesu dela in napredka JSZ vse okrožnice dobre pregledate in takoj poskrbite, da bo centrala prejela na vse, kar želi, odgovor. Nič zavlačevanja. Tudi v poslovanju mora vladati red.

Načelstvo JSZ.

Plebiscit za svobodo združevanja našega delavstva

K volitvam delavskih obratnih zaupnikov

Letošnje tretje volitve delavskih obratnih zaupnikov niso važne le zaradi zaupnikov samih, marveč veliko bolj zaradi tega, ker so se le-te vršile za ali proti svobodnim delavskim strokovnim organizacijam. ZZZ se je namreč postavila na stališče prisilnih delavskih strokovnih organizacij. Vse

ostale strokovne organizacije pa branijo in se bore, da se ohrani svoboda združevanja delavcev, kakor je tudi zajamčena z zakonom o zaščiti delavcev.

Rezultati volitev v obratih, v katerih smo pretežno mi (JSZ) sodelovali, so torej naslednji:

Obrat — podjetje	Zaupniki			
	JSZ	SK	NSZ	ZZD
Združene opekarne Brdo	4			
Gornjeradgona opekarna	4			
Stora d. d., Gameljne	4			
Induplati, Jarše	8			1
Univerzale, Domžale	4			
Remec co., Duplica	8	1		
Kocjančič, Vir-Domžale	4			
Združene papirnice Vevče	3	2		1
Združene papirnice Medvode	2	1	3	
Tovarna podpetnikov, Jurkloster	4			
Jugočeška, Kranj	5	7	3	
Jugobruna, Kranj	7	7	2	
Inteks, Kranj	3		3	
Titan, Kamnik	2	3		1
Birolla, Kresnice	2			
Zmaj, Ljubljana	3			
Naglas, mizarsko podjetje, Ljubljana	1	2		
Združene opekarne, Vič	5			
Doctor in drug, Maribor	5	9	2	
Ornik & Mitrovič	6			
Tovarna podpetnikov, Rimske toplice	2			2
Stare Franc, Radomlje	5			
Šesir, Škofja Loka	5			1
Stora d. d., Št. Vid	6			
Heinrihar, Škofja Loka	4			
TPD apnenice, Zagorje	2	2		
Mestna občina Kranj	2			
Lesno podjetje Planina-Ravnik	3			
Meščanska korporacija Kamnik	5			
Škofjeloška predilnica	6			
Črna-Kaolin	4			
Tovarna papirja Bonač, Količevo	6			
KID, Jesenice	3	8	4	1
Rečno nadzorstvo Laze	3			
Marijograd Nazarje	7			
Lesno podjetje Ljubljanski vrh, Verd	1			
Mlekarska zadruga, Vrhnika	1			
Lesno podjetje Klemenšek, Solčava	1			
Opeka, Brdo	3			
Dedeč, kamnolom Kamniška Bistrica	4			
Birolla, kamnolom, Kresnice	2			
Peko, Tržič	3			3
Gradnja ceste Jeprca-Kranj	3	3		
Opekarna Žizek, Ljutomer	3			
Gradnja Kreditnega zavoda, Ljubljana	1	1		
Lesno podjetje Ivkovič, Solčava	1			
Krže, Vrhnika	1			
J. Galjot, Škofja Loka	1			
Sinkovec K., krojač, Škofja Loka	1			
Kajzer Peter, torbar, Škofja Loka	1			
Plestenjak F., gradbeno podjetje, Škofja Loka	1			
Peternel J., mizar, Škofja Loka	1			
J. Porenta, torbar, Škofja Loka	1			
Čof Janez, krojaštvo, Škofja Loka	1			
Čadež Jožko, čevljarstvo, Škofja Loka	1			
Bernard Anton, tesarstvo, Škofja Loka	1			
Mrakar Ignac, pleskar, Škofja Loka	1			
Veber Jože, trgovina z lesom, Škofja Loka	1			
Habjan Ludvik, pilarna, Škofja Loka	1			
Strniša F., čevljarstvo, Kranj	1			
Semperit, Kranj	1	5		
Cepon Ivan, mizar, Vrhnika	1			
Malovršnik, gradbeno podjetje, Kranj	1			
Žebre Andrej, gradb. podjetje, Huje-Kranj	1			
Hotel Union, Kranj	1			
Erlich, tekstilna tovarna, Maribor	2	4		
Hutter, tekstilna tovarna, Maribor	2	9	4	1
Opekarna Šraj, Radomlje	3			
Avtopromet, zadruga, Ljubljana	1			

199 65 21 11

Okrajšave pomenijo: JSZ (Jugoslovanska strok. zveza), SK (Strokovna komisija, socialisti), NSZ (Narodna strokovna zveza), ZZD (Zveza združenih delavcev).

Iz tega tedaj jasno sledi, da je JSZ popolnoma ohranila svoje pozicije in je vsako drugo poročanje o rezultatih navadna demagogija. Delo JSZ in njenih zaupnikov ni muha enodnevna, marveč resno in požrtvovalno

delo za delavske interese. Zato se takih postojank ne da porušiti preko noči. To niso samo namišljeni obratni zaupniki, marveč res pravi pionirji in graditelji boljše in lepše delavske bodočnosti.

Načela ne poznajo zlate srede

»Slovenija« od 28. p. m. je priobčila izredno zanimiv članek »Načela ne poznajo zlate srede«, katerega zaradi važne vsebine v celoti priobčujemo.

»Slovenski delavec«, glasilo slovenskega dela Jugorasa, je nazadnje dne 22. letošnjega julija odkrito priznal svoje fašistično stališče:

Ali smo, ali nismo fašisti? Odkrito odgovorjeno: Smo in nismo. Smo ko likor pomeni fašizem smisel za red in disciplino. Smo kolikor poudarja urejenost družbe, kolikor pobija zgrešeno sedanjo kapitalistično miselnost in njene revne stanove zaslužujoči si-

stem. Smo, če je v tem poudarek na pridnosti, delavnosti in vztrajnosti. Smo, ker rušimo birokratizem. Smo, ko brezkompromisno zavračamo boljševizem in vsak marksizem. Smo, ker v življenju uvajamo ljubezen za delo, smisel za pošteno tekmo, čut za osebnost in odgovornost, zavest dolžnosti poedinca do celote in obratno. Smo, ker oznanjemo potrebo avtoritete. Smo, ker priznavamo Boga in njegovo postavbo, kateri se nihče ustavlja ne sme, tudi mi sami.

Toda to zadnje ne velja. Prav zato nismo fašisti, ker je v tej naši odvisnosti od zadnje, končne avtoritete,

od Boga, lomimo nasilje, teror, nebrzdanost, ki je lastna brezboštvo, pa naj se to pojavlja v kapitalizmu, v boljševizmu ali v fašizmu. V fašističnim gibanjih namreč končno vedno odločuje volja človeka, v našem gibanju je človek tudi na najbolj važnem mestu le upravitelj z veliko odgovornostjo. Ničesar ne sme sam, ničesar ne sme nalagati drugim, kar bi se s to odgovornostjo ne skladalo.

Menda je odveč pripominjati, da končna opredelitev nasproti fašizmu nima dejanskega smisla in pomena. Zlasti če primerjamo to izjavo z raznimi Dollfusovimi in Schuschniggovimi zadržili in deklamacijami in če pri tem vidimo, kako se z njo ujemajo. Kajti ni za fašizem odločilno stališče do katere pozitivne vere, ampak odločilno je načelo celostnosti. In to načelo zastopa ravno Jugoras povsod, a zlasti ga dosledno izvaja v praksi. Volja delavca, da jih zanima le, kolikor jih on posluša. In če je delavstvo še tako strnjeno zoper fašizem, kakor so to pokazale volitve obratnih zaupnikov v Ljubljani in Mariboru, fašizem sam se za stvar ne meni.

Mikavno bi bilo samo vprašati, komu je tisti »upravitelj z veliko odgovornostjo« dejansko odgovoren. Delavcem, ki jih zastopa, ali bolje: vlada in iz katerega denarjev živi, ne more biti, saj ti ga ravno odklanja, kakor se tudi on ne meni za njihovo priznanje. Torej svoji vesti? Toda znano je, da je prav vest oblastnikov čudovito raztegljiva zadeva, posebno še, če je povezana z dobro eksistenco in podobnimi koristnimi zadevami. Dejansko torej ni nobene prijemljive odgovornosti. In dejansko tudi tisti, ki so najbolj prizadeti, nimajo nobene priložnosti in mogočnosti, da kličejo na odgovornost. Odgovornost pa, ki ji ni treba nikoli odgovarjati, splehni in pokvari navsezadnje še tiste, ki so v začetku imeli vest in čut zanjo.

Znano je, kako je prišel Dollfuss v Avstriji za državnega »upravitelja z veliko odgovornostjo«. S tem, da je prelomil prisego na ustavo, kršil zakone in s surovo silo zatrl boj avstrijskega ljudstva za pravico. Takoj ob nastopu smo mu prerokovali konec, in če smo se v čem motili, tedaj samo v tem, da njegovega konca nismo tako hitro pričakovali. Kajti ljudstvo, ki še ni čisto pokvarjeno in izmalčeno v hlapčevstvu in hinavstvu, se bo ob izberi zmeraj odločilo za odkritost in zoper hinavščino. Tako se je tudi zgodilo, in nemiško ljudstvo, ko je bilo že postavljeno pred izbero, se je odločilo za Hitlerja in zoper Dollfusovega naslednika. Kdor ni bil slep, je ta preustroj javnega mnenja v Avstriji lahko opazoval že prav od začetka Dollfusovih dni.

In bojimo se, da bo konec slovaških fašističnih poskusov komaj kaj boljši, če se slovaški narod o pravem času ne otrese svojih vsiljenih skrbnikov, o katerih je sarajevski nadškof Šarić že letošnjega januarja izrekel svoje temne, zle slutnje.

Demokracija in fašizem predstavljata dvoje načel, med načeli pa ni nikoli nobene »zlate sredine«, ki govori »Slovenski delavec« na drugem mestu o njej. Demokracija ima obilo nasprotnikov, ker je pa vendarle težko v vsej javnosti in v pričo ljudstva samega govoriti zoper oblast in vlado prav tega ljudstva, zato skušajo napraviti nekateri fašizem užiten s praznimi besedami kakor avtoritarna demokracija in podobnimi. Toda demokracija je samo ena in nobenih prilastkov ji ni treba. Prav kakor je resnica samo ena in bi zato ne prenašala prilastkov kakor prava ali avtoritarna.

DELAVSKI PRAVNIK

Rubež rente.

J. H., Ljubljana: Trgovcu ste dolžni star dolg okrog 500 din. Sedaj Vam je za ta dolg zarubil rento, ki jo prejimate od OUZD, ker ste se leta 1935, na stavbi ponesrečili. Sklep o rubeži ste prejeli pred tremi dnevi.

Odgovor: Rente, ki jih daje OUZD, so nezarubljive in nezastavljive. Zato se zoper sklep tako pritožite na sodišču, ki je sklep izdalo. Dolg pa le skušajte na kakšen način poravnati, ker so majhni trgovci včasih tudi reveži.

Plača v pijači.

Posestniku in gostilničarju ste zidali hlev. Med delom je Vam in ostalim delavcem večkrat prinesel vina,

ki Vam ga hoče, sedaj vračunati v plačo, vendar mnogo več, kot ste ga popili. Vprašate, kaj naj ukrenete.

Odgovor: Po § 214. Zakona o obrtnih podjetnikih ne sme plačevati svojih delavcev tako, da jim daje na račun plače alkoholne pijače. Vsako tako plačilo je neveljavno. Zato zahtevajte svoje mezde ne glede na vino, ki Vam ga je gostilničar v teku dela dajal.

Odkodnina za delo pri mojstrskem izpitu.

R. F., Celje: V službi ste bili kot mizarški pomočnik v večjem mizarškem podjetju. Meseca aprila ste delali mojstrski izpit, pri katerem so Vam pri praktičnem delu naložili izdelavo furnirane in politirane knjižne omare. Z omaro ste imeli posla 75 ur. Ko ste delo v zadovoljstvo komisije končali, si je mojster, pri katerem ste delali in ki je dal tudi material za omaro, Vaš izdelek prilastil, ne da bi Vam bil plačal 75 ur opravljenega dela. Vprašate, ali ga lahko primete za plačo za te ure.

Odgovor:

Po čl. 19. Pravilnika za opravljanje mojstrskih izpitov iz leta 1932. mora izpitna komisija kandidatu njegov izdelek praviloma vrniti. Če pa povrne kandidatu dejanske stroške, si sme ta predmet obdržati. Ker med dejanske stroške opravljeno delo ne šteje, lahko iz tega določila razberemo dvojice: Razen članov izpitne komisije mora vsakdo, pa čeprav je kandidatov mojster, ki da za izdelek material, plačati kandidatu tudi opravljeno delo, če si njegov izdelek prilasti. Samo člani izpitne komisije imajo nekakšno srednjeveško pravico, da si izdelek obdrže, povrnejo dejanske izdatke, ne plačajo pa kandidatu truda, ki ga je imel z izdelkom.

Po našem mnenju imate zato pravico svojega bivšega mojstra, ki se je z Vašim delom nezakonito okoristil, prijeti za 75 opravljenih ur dela.

Odpust delavskega zaupnika brez navedbe razloga.

R. Z., Radovljica: Delavski zaupnik ste. S polirjem sta se nekaj sporekla, v prepiru je razžalil on Vas, razžalili ste ga pa precej krepko tudi Vi. Podjetnik Vas je čez nekaj časa odpustil, ne da bi Vam bil navedel razlog odpusta. Vprašate, ali je odpust veljaven, ko Vas je vendar tudi polir razžalil.

Odgovor:

Podjetnik ima čas, da delavskega zaupnika, ki težko razžali njegovega pobaščena, odpusti po § 239. Obrtnega zakona v roku tedna dni, odkar izve za razžalitev. Zaupniku mora razlog ob odpustu jasno povedati. Če tega ne stori, je odpust nezakonit in zato neveljaven. Tudi s kasnejšo navedbo razloga ta odpust ne zadobi veljave, če preteče od žalitve ali tretmota, ko podjetnik izve zanj, več kot teden dni. Stopite zato na uradni dan na sodišče in vložite proti podjetniku tožbo, da Vaše službeno razmerje še traja in na plačilo doslej zamujenih ur.

Rubež pletilnega stroja.

I. S., Ljubljana: Obrtnega dovoljenja za pletilstvo nimate, preživljate

se pa s pletenjem nogavic in volnenih jopic. Imate dva pletilna stroja, ki Vam jih je pa sodišče zarubilo za dolg na najemninu. Vprašate, ali se smejo stroji zarubiti in prodati, če se s pletenjem preživljate, čeprav nimate obrtnega lista.

Odgovor:

Ni važno, ali imate obrtni list, ali ga nimate. Zaradi tega Vas bo kaznovalo kvečjemu okrajno načelstvo. Če se s pletenjem res preživljate, kar boste morali pred sodiščem dokazati,

je rubež in prodaja enega stroja nedopustna, dopustna je pa rubež in prodaja drugega stroja. Samo najnujnejše po našem izvršilnem zakonu ni rubljivo. Zato Vam svetujemo, da greste takoj na sodišče in predlagate ustavitve izvršbe na en stroj, še bolj pa, da greste k gospodarju in se zmeinite, kako boste dolžno najemninu v obrokli plačali, nakar bi se prodaja sporazumno odložila. Odložitev bo veljala najmanj 6 mesecev in v tem času boste mogoče najemninu že tako poravnali.

Delavski dopusti

V delavskem gibanju se vedno bolj pogosto javljajo zahteve po plačanih dopustih. Ko je bil izdan novi obrtni zakon, je bilo pričakovati, da bo obsegal tudi določila o plačanih dopustih delavcev. Zaenkrat je pa uzakonjen dopust le za zasebne nameščenice in za tisto pomožno osebje, ki opravlja po trgovski obrtnih pretežno trgovinske ali višje netrговinske ali pisarniške posle. Plačan dopust imajo na podlagi poselskega reda hišni posli, in sicer po nepretrganem dveletnem službovanju 1 teden. Ostalo delavstvo si bo pa moralo uzakonjen plačan dopust še priboriti.

Če še ni uzakonjen plačani dopust za delavce, ni rečeno, da ne bi bilo mogoče priboriti plačanega dopusta. Je možno. Toda le v svobodnih delavskih strokovnih organizacijah včlanjeno delavstvo, posameznik tega ne zmore. Organizirano delavstvo postavlja leta in leta na dnevni red vprašanje plačanega dopusta, zlasti kadar sklepa kolektivno pogodbo. Zahteve so včasih izpolnjene, večkrat tudi ne. Toda neuspeh zavednega delavca ne potre. Nasprotno! Njegova borbenost je še večja; njegova želja in zahteva po plačanem dopustu je še večja.

Le zavedni delavci žanjejo uspehe tudi v tem pogledu. Da je res, naj služi v dokaz naslednji pregled, iz katerega je razvidno, katera podjetja so bila toliko uvidelna in pametna, da so pristala na plačani dopust.

1. »Saturnus« v Ljubljani. Na podlagi pogodbe z dne 12. VIII. 1936: po 1 letu 3 dni; po 3 letih 4 dni; po 5 letih 6 dni; po 7 letih in več 10 dni.

2. »Automontaža« d. d. Ljubljana. Na podlagi pogodbe z dne 6. VIII. 1939: po 2 letih 2 dni; za vsako nadaljnje leto še en dan, a največ 8 dni.

3. Brivska in frizerska podjetja v Ljubljani. Na podlagi pogodbe z dne 14. XII. 1936: Po 1 letu 7 dni.

4. »Union«, pivovarna v Ljubljani. Na podlagi pogodbe z dne 14. I. 1938: po 2 letih 5 dni; po 5 letih 7 dni.

5. »Semperit«, tvornica gumijastih izdelkov, Kranj. Na podlagi pogodbe z dne 27. VII. 1938: Po 2 letih 3 dni.

6. Tovarna verig d. d. Lesce. Na podlagi pogodbe z dne 18. II. 1935: Po 10 letih 3 dni.

7. Industrija papirja in lepenke Sladki vrh. Na podlagi pogodbe z dne 31. VIII. 1935: po 5 letih 3 dni; za vsako nadaljnje leto po 1 dan več, a največ 10 dni.

8. Cinkarna d. d. Celje. Na podlagi pogodbe z dne 15. V. 1936: delavcem, ki vrše naporno službo v vročini, prahu ali plinu 7 dni.

9. Kranjska industrijska družba Jesenice. Na podlagi pogodbe z dne 24. VII. 1937: po 1 letu 1 dan; po 5 letih 3 dni; po 10 letih 5 dni; po 15 letih 6 dni; po 20 letih 7 dni; po 25 letih 8 dni.

10. »Alpa«, produkcija jedil. orodja Jesenice. Na podlagi pogodbe z dne 3. XI. 1937: po 1 letu 1 dan; po 5 letih 3 dni.

11. »Sava«, kovinska industrija Jesenice. Na podlagi pogodbe z dne 29. IV. 1938: po 2 letih 2 dni.

12. Mestna podjetja Maribor. Delovni red: Po 3 letih 6 dni; za vsaki nadaljnji 2 leti 1 dan več; največ 14 dni.

13. Freund Viljem, tovarna usnja Maribor. Na podlagi pogodbe z dne 25. VII. 1934: po 5 letih 2 dni; po 10 letih 3 dni; po 15 letih 5 dni.

14. Tvornica za dušik, Ruše. Na podlagi pogodbe z dne 29. XII. 1937: po 1 letu 4 dni; po 2 letih 5 dni; za vsako nadaljnje leto 1 dan več, toda največ 8 dni.

15. Tovarna lepenke grofa Thurna, Prevalje. Na podlagi pogodbe z dne 26. V. 1937: po 4 letih 3 dni; za vsako nadaljnje leto 1 dan več, toda največ 7 dni.

16. Grofa Thurna jeklarna Guštanj. Na podlagi pogodbe z dne 10. VIII. 1937: vsem delavcem 6 dni.

17. Henrik Kieffer, tovarna kos, Sv. Lovrenc na Pohorju. Na podlagi pogodbe z dne 30. X. 1937: Vsem delavcem po 7 dni.

18. Mestna občina Kranj. Na podlagi pogodbe z dne 1. IV. 1938: po 2 letih 3 dni; za vsako nadaljnje leto 1 dan več, a največ 14 dni.

19. Splošna stavbna družba, Tezno. Na podlagi pogodbe z dne 10. VI. 1938: po 2 letih 2 dni; za vsako nadaljnje leto 1 dan več, a največ 10 dni.

20. Združenje pekovski mojstrov, Celje. Na podlagi pogodbe z dne 4. VII. 1938: po 1 letu 4 dni; po 2 letih 8 dni.

21. Podjetja grafične stroke. Po 2 letih 3 dni; po 3 letih 4 dni; po 4 letih 6 dni; po 5 letih 8 dni; po 6 letih

V obrambo dobrega zdravnika

V »Delavski pravici« z dne 20. julija 1939 smo prinesli pod zgornjim naslovom notico, da namerava OUZD v Ljubljani upokojiti g. dr. Derča.

Z dopisom z dne 29. julija 1939 pa nam je OUZD poslal naslednje pojasnilo:

»Na to vašo notico vam sporočamo, da je uradu dobro znana poštenost dr. Derča, ki vrši svojo službo ves

10 dni; od 7 do 10 let 12 dni; nad 10 let 14 dni. Specialno kvalificiranim močim dajejo podjetja večje dopuste, in sicer takoj s prvim letom po 2 tedna. Večje knjigovoznice in knjigovoznice, ki so v okviru tiskarn, dajejo enake dopuste. Srednje knjigovoznice dajejo dopuste največ do 1 tedna, manjše pa le starejšim delavcem po par dni. — Podjetij, ki dajejo take dopuste, je v Sloveniji 37.

22. Državni uradniki. Po 5 letih 6 dni; po 10 letih 15 dni; po 20 letih 20 dni; po 25 letih 21 dni.

23. »Jugotani«, Sevnica. Na podlagi pogodbe z dne 7. V. 1938: po 2 letih 6 dni; po 5 letih 8 dni; po 10 letih 12 dni.

24. »Kovina«, Maribor-Tezno. Na podlagi pogodbe z dne 11. VII. 1935: po 1 letu 2 dni; po 2 letih 3 dni; po 3 letih 4 dni.

25. Knjigovozke in kartonažne delavnice. Na podlagi pogodbe z dne 29. X. 1938: po 3 letih 3 dni; po 5 letih 5 dni; po 7 letih 7 dni; po 10 letih 10 dni; po 15 letih 15 dni.

26. Zedinjene tvornice stekla Hrastnik in Sv. Križ. Na podlagi pogodbe z dne 28. IX. 1937 le nekaterim kategorijam: steklarji, brusilci, topilci, mojstri: po 2 letih 6 dni; po 5 letih 8 dni; kelbarjem, spajalcem, pihalcem itd. po 1 letu 2 dni; po 2 letih 3 dni.

27. »Eka«, tvornica kuv. izdelkov, Ljubljana. Po 1 letu 2 dni; z vsakim nadaljnjim letom se višina dopusta stopnjuje in znaša po 10 letih 14 dni.

28. Združene papirnice Vevče, Goričane, Medvode. Na podlagi pogodbe z dne 3. III. 1937: po 1 letu 3 dni.

29. Rudnik in železarna v Štork. Na podlagi pogodbe z dne 2. X. 1936: Dopust na podlagi prošnje po osebnem predurku. Torej obveznega dopusta še ni.

30. Misijonska tiskarna, Groblje. Na podlagi pogodbe z dne 22. VIII. 1938: po 2 letih 5 dni; po 3 letih 8 dni; po 4 letih 10 dni; po 5 letih 12 dni; po 10 letih 14 dni.

Iz tega je razvidno, da ideja plačanih dopustov pridobiva na razsežnosti. Delavske strokovne organizacije bodo morale ponesti to idejo v vse obrate in končno zahtevati izpolnitev obrtnega zakona v tem smislu, da se plačani delavski dopusti uzakonijo.

Iz centrale

Manifestacijskega spreveda v nedeljo popoldne se je udeležilo zelo lepo število članov Jugoslovanske strokovne zveze. Na čelu je šla KDM s prapori, za njimi vevška godba, štirje prapori JSZ in članstvo. Ljudje v špalirju so člane JSZ živahno pozdravljali, proti Stadionu pa se je slišal vzklik: »Živela JSZ. Pozdrav iz Francije!«

Blagajnikom JSZ

Vse skupinske odbornike in zaupnike opominjamo, da poskrbe za redno plačevanje članarine. Pa tudi vse člane pozivamo, da pomagajo odbornikom, predvsem blagaj-

nikom s tem, da sami ob pravem času poravnajo članarino, da ne bo nikdo v zaostanku. Le zavedno članstvo je zmožno vzdržati svobodno organizacijo na taki višini, kot je naša JSZ.

Vse skupine, ki imajo kakšen zastali račun pri centrali, obveščamo, da bodo na obračunu 5% ali 10% odbitka članarine dobile tak star dolg odračunan, kar naj se točno upošteva. Blagajniki naj zato vsako zadevo sproti uredijo, da prihranijo centrali vse nepotrebno delo.

Blagajnik JSZ.

Nabirajte oglase za »Pravico«!

HALO! GOSPODINJE POZOR!

All Vam je že znano, da je otvorena nova trgovina Z OSTANKI in cenejšim oblačilnim blagom, ki ga potrebujejo delavci in kmeti, v Ljubljani pri Zmajskem mostu tik ob Ljubljanci (kjer je krompirjev trg), SV. PETRA NASIP 29. Ravno kar je na zalogi veliko ostankov za moške pranje in delavne obleke meter od 20 do 60 din, veliko ostankov za ženske in otroške pranje in vsakdanje obleke, ostanki pralne svilne, krepov itd. Ravno tako dobite tudi od kosa poceni blagove n. pr.: bela kotenina srednja 5 din, najboljša 8.80 din, pisano za srajce srednje 5 din, najboljša 9 din, tiskovina za predpasnike srednja 6 din, najboljša na dve strani 9 din, glavne rute 6 din, žepni robei 1 din itd. — To trgovino je otvorila specialno za cenejšo blago

znana ljubljanska tvrdka F. I. GORIČAR

ki ima svojo glavno trgovino na Sv. Petra cesti 29, v novi hiši, kjer je velika zaloga boljšega blaga za moške in ženske obleke, kakor tudi izgotovljene obleke, na Sv. Petra cesti 30 pa ima oddelek za nevestine opreme in pohištveno blago (zavese, tepihe, garniture za postelje, perje, žimo in morsko travo itd.) — Torej vse, kar rabite, najdete sigurno v naših TREH TRGOVINAH, kjer dobite dobro in po nizkih cenah! Naše geslo še vedno drži: majhen zaslužek, a čim večji promet!

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCII! Najcenejše in najhitreje prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austroaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cibilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

Delavska

GLASILO **PRAVICA**
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon številka 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcelj »Delavske pravice« Srečko Zumer, Ljubljana. Tiska Zadruga tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)